

GÖÇMEN TÜRK İŞÇİSİNİN AVRUPA TOPLULUĞU HUKUKUNA GÖRE KONUMU

Şevki AKDAĞ

İşçilerin dolaşım ve müessese kurma özgürlüklerini ve birtakım hizmetlerden faydalanmalarını sağlayan maddeleri içeren yasaların uyuşur duruma getirilmesi Avrupa Ekonomik Topluluğu Türkiye Konseyi'nin başta gelen uğraşlarından, kaygılarından biriydi. Hâlâ yürürlükte olan metinlere rağmen, Türkiye'den gelen Türk uyrukluların Avrupa Topluluğu sınırları içindeki serbest dolaşım politikası dondurulmuş durumda. Şimdi, Avrupa Topluluğu üyesi devletlerin iş piyasalarında yer almış olan Türk işçilerinin yazgılarının iyileştirilmesi ve hukuki statülerinin açıklığa kavuşturulmasına öncelik tanınıyor. Bunun için Konsey, 19 Eylül 1980'de, Topluluk toprakları üzerinde yaşayan Türk uyrukluların çalışma izinlerinin yenilenmesi ile ilgili şartları tanımayan 1/80 numaralı kararı kabul etti. Avrupa Topluluğu Adalet Divanı [CJCE - Cour de Justice des Communautés Européennes] Türk uyrukluların sindirilmesi için daha fazla müdahale isteğini doğrudan etkisi olacak birtakım düzenlemeleri kabul ederek gösteriyor.

Bu kararın 6. maddesi bir kontrata bağlı olarak çalışan Türk işçilerinin durumlarını ele alıyor. İşçilere tanınan haklar, söz konusu devletteki meşrû bir işin çalışma süresine göre değişen şartlara bağlı. Bunun yanında, Avrupa Topluluğu Adalet Divanı çalışma izni ile oturma izninin birbirine son derece bağlı olduğunu dile getirerek oturma izninin varlığını da kabul ediyor. Ve böylece CJCE Türk işçisinin ve aile üyelerinin diğer üçüncü dünya ülkelerinin işçilerine göre ayrıcalıklı bir durumda olduklarını açıklıyor.

Aynı kararın 10. maddesi, toplulukta çalışan Türk işçisinin ücret ve çalışma şartları konularında ülke vatandaşları ile eşit bir uygulamaya tâbi tutulacağını bildiren kuralın güçlendirilmesini sağladı.

Öte yandan bu kararın 7. maddesi aile birleşiminin lehindeki şartları ele alıyor. Ev sahibi ülkede belli bir süreden beri düzenli olarak yerleşmiş olan aile üyelerine, otomatik olarak bir çalışma izni verilmesini sağlıyor. Böyle bir işçinin çocukları, söz konusu devlette meslekî bir eğitim görmüşlerse, istedikleri her türlü maaşlı faaliyette yer alabilirler. Ve 13. maddeye göre, işe girme şartına yönelik tüm yeni kısıtlamaları yasaklayan «stanstill» denilen bir hüküm bulunmakta. Böylece, CJCE Türk işçilere yönelik kısıtlayıcı her türlü düzenlemenin bu kararın hedefine ve içeriğine aykırı olduğunu açıklıyor.

Diğer yandan, Türk işçilerin kazanmış oldukları haklarla ilgili sınırlamaları da göz önünde bulundurmak gerekli. Bunlar, iş verenlerin işe alırken kullandıkları kıstaslar ve işçilere çalışmadıkları zamanlarda ve sosyal güvenlik harcamaları için yapılan yardımlara bağlı zorluklar.

1/80 numaralı kararın 8. maddesine göre Türk işçilere «ikinci bir öncelik» tanınmıyor. Yani bir iş talebi, Avrupa Birliği üyesi devletlerin iş piyasasında bulunan işçiler tarafından karşılanamıyorsa, devletler diğer üçüncü dünya ülkeleri uyruklularına nazaran Türk işçilerine öncelik tanımaya çaba

göstermek zorundalar. Ancak hiç bir devletin yasalarında Türk işçilere ayrıcalık tanıyan bir kanunî düzenlemeden söz edilmiyor.

10. madde, uygulama alanına giren Türk uyruklulara, Topluluktaki işçilerin faydalandığı iş hizmetleri sigortasından faydalanma hakkı veriyor. Sosyal sigortaya gelince, bununla ilgili ilk düzenlemeler Avrupa Ekonomik Topluluğu Türkiye Konseyi'nin Avrupa Topluluğu ülkeleri uyruklularına uygulanabilecek önemli prensipleri yeniden ele alan 3/80 numaralı kararında kabul edildi.

Şevki AKDAĞ

(Aix-Marseille III Hukuk Fakültesi doktora öğrencisi)

Türkçeye özetleyen : Selin BAYOĞLU

